

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 22 maj 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1908 åt en del tjänstemän och betjante m. m.

(S. A.)

I den af Kungl. Maj:t till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t föreslagit, att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 i samma månad angifna grunder, af extra lönetillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante å extra stat för år 1909 måtte anvisas såsom förslagsanslag

under andra	hufvudtiteln	(punkt	26)	kronor	130,000:—
„ tredje	„	(„	11)	„	11,500:—
„ fjärde	„	(„	41)	„	9,000:—
„ femte	„	(„	42)	„	22,200:—
„ sjätte	„	(„	54)	„	440,000:—
„ sjunde	„	(„	37)	„	119,000:—
„ åttonde	„	(„	184)	„	90,000:—
„ nionde	„	(„	77)	„	115,000:—

Tillika har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln, punkten 43, föreslagit Riksdagen att medgifva, att extra

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 4 Saml. 1 Afd. 12 Häft. (N:o 12.)

lönetillägg, i enlighet med nyssberörda grunder, finge för år 1908 utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Till åberopade statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari innevarande år har statsrådet och chefen för finansdepartementet anfört följande:

»Sedan löneförhållandena vid flertalet af statens ämbetsverk samt därunder lydande kårer och stater under senare hälften af 1870-talet eller början af 1880-talet undergått förändrad reglering, har, med anledning af det sjunkande penningvärde, som sedermera och särskildt under senare delen af sista årtiondet äfvensom under de därefter följande åren inträdt, och den starka stegring i lefnadskostnaderna, hvilken såsom en följd däraf å de flesta områden gjort sig gällande, Riksdagen uppå Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, sedan en följd af år tillbaka å extra stat beviljat dyrtidstillägg till en del tjänstemän och betjante inom de särskilda statsdepartementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater.

Första gången ett dylikt tillägg under nu ifrågavarande tidsperiod beviljades var år 1901. Tillägget, som var afsedt att utbetalas för samma år, bestämdes då att utgå med tio procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor. Från åtnjutande af dyrtidstillägget undantogos dels de tjänstemän och betjante, i hvilkas aflöning inginge bostads- eller boställsförmån in natura, dels de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för år 1901 uppginge till högre belopp än 7,000 kronor, dels ock de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete under nästföregående året af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor. Därjämte träffades det förbehåll, att dyrtidstillägg finge utgå allenast till tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utginge efter af Riksdagen pröfvade grunder, samt att, utom i vissa särskildt angifna undantagsfall, tillägget endast finge beräknas å aflöningsförmåner, hvilka utginge af statsmedel. Vidare bestämdes, att tillägget, hvilket skulle anses tillhöra lönen, skulle beräknas å följande slag af aflöningsförmåner, nämligen: lön, tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt häradsskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar, kontant bostads- och inkvarteringsersättning, arfvode, beklädnadsersättning vid armén och flottan, med lön likställdt lönetillägg samt dagaflöning vid armén och flottan. Slutligen stadgades, att till den, som af statens medel åtnjöte lön eller arfvode för två eller flera befatningar, dyrtids-

tillägg finge utgå endast för en af dessa, nämligen för den, som medförde högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe vore lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad.

Äfven för åren 1902—1904 beviljades dyrtidstillägg enligt enahanda grunder som för år 1901, allenast med de modifikationer, som föranleddes däraf, att tid efter annan regleringar af vissa lönestater föreslagits. I sådant afseende föreskrefs nämligen, att de tjänstnehafvare, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901 års Riksdag eller därefter ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, skulle från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas, hvarjämte vidtagits äfven den jämkning i öfrigt i grunderna för dyrtidstilläggets beräkning, som af verkställda regleringar blifvit en följd.

Äfven till 1905 års Riksdag aflät Kungl. Maj:t framställning om beviljande af dyrtidstillägg enligt enahanda grunder, som tillämpats under närmast föregående år. Riksdagen beviljade visserligen äfven då dyrtidstillägg, men ställde sig därvid på en så till vida förändrad ståndpunkt, att från dyrtidstillägg undantogs, utom dem, som af andra, förut angifna anledningar uteslötos, äfven de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för samma år uppginge till högre belopp än 5,000 kronor, äfvensom de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, under nästföregående året af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 5,000 kronor.

Enligt enahanda grunder, som sålunda bestämdes år 1905, hafva sedermera dyrtidstillägg utgått äfven för åren 1906 och 1907.

Därjämte har nästlidet års Riksdag, efter därom af Kungl. Maj:t gjord framställning, utöfver det så kallade dyrtidstillägget, beviljat ett extra lönetillägg åt de vid statens verk och myndigheter anställda vaktmästare och med dem likställda betjante, hvilkas löneförmåner icke under 1901 års eller därefter följande årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid fastställande af de äldre för dem gällande lönestaterna. Sistnämnda tillägg bestämdes, liksom dyrtidstillägget, att utgå med 10 procent å den kontanta aflöningen äfvensom i öfrigt enligt enahanda grunder i tillämpliga delar, som, enligt hvad förut nämnts, föreskrifvits beträffande dyrtidstillägget, dock med den afvikelse, att det extra lönetillägget skulle tillgodokomma äfven dem bland ifrågavarande tjänstnehafvare, i hvilkas aflöning inginge bostads- eller boställsförmån in natura.

De åtgärder, som sålunda vidtagits till beredande af någon förbättring i de statstjänares aflöningsförmåner, hvilka företrädesvis ansetts däraf vara i behof, hafva naturligen endast varit af provisorisk karaktär. I mån som den prisstegring å de flesta livvets förnödenheter, hvilken framkallat dyrtidstilläggen, visat sig vara af konstant natur och efter hand än mera ökats, har det emellertid alltmera framstått såsom en nödvändighet att på ett mera definitivt sätt reglera hithörande förhållanden.

Under den tid, som förflutit sedan dyrtidstillägg under nu åsyftade tidsperiod första gången beviljades, hafva ock aflöningsförhållandena vid ett ganska stort antal af de verk och stater, som då kommo i åtnjutande af dyrtidstillägg undergått ny eller förändrad reglering, i följd hvaraf de grupper af statstjänare, som från början däraf kommit i åtnjutande, efter hand minskats. Men ännu kvarstår en ganska stor mängd ämbetsverk och myndigheter vid de äldre, under 1870- eller 1880-talen tillkomna lönestaterna. Särskildt gäller detta om flertalet centrala ämbetsverk men äfven om en hel del andra verk eller kårer af större eller mindre omfattning.

En i väsentlig mån bidragande orsak därtill, att frågan om förnyad reglering af löneförhållandena vid en stor mängd verk och myndigheter sålunda under tämligen lång tid fått vänta på sin lösning är, att, innan en sådan reglering kunnat äga rum, fullständig utredning rörande de respektive verkens organisation och verksamhet måst åvägbringas för vinnande af nödig kännedom om de särskilda tjänsternas eller sysslornas behöflighet och åstadkommande, där så finnes erforderligt, af de förändringar i organisation och arbetsätt m. m., som af förändrade förhållanden eller eljest kunde finnas påkallade. Den kommitté, som under 1902 års höst af Kungl. Maj:t tillsattes med uppdrag att afgifva underdånigt utlåtande och förslag i förevarande ämne och till hvilken kommitté — den s. k. löne regleringskommittén — frågan om reglering af löneförhållandena vid flertalet ämbetsverk och myndigheter hänskjutits, erhöll därför jämväl i uppdrag att taga under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras. Gifvet är, att ett uppdrag af den omfattning, som sålunda lämnats berörda kommitté, måste kräfva ganska rundlig tid, hvartill kommer, att de förslag, som af kommittén framlagts eller komma att framläggas, naturligen måste underkastas åtskillig ytterligare beredning, innan desamma kunnat eller kunna för Kungl. Maj:t och Riksdagen framläggas till slutlig pröfning.

Under den tid, löneregleringskommittén varit i verksamhet, har densamma afgifvit, förutom ett principbetänkande angående allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållandena m. m. inom de centrala ämbetsverken, betänkande och förslag rörande följande ämbetsverk, kårer och stater, nämligen: kammarkollegium, kammarrätten, statskontoret, landsstaten, skogsstaten och de allmänna skogsläroverken, landtbruksstyrelsen, landtmäteristylelsen, domänstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning, hvarjämte kommitténs betänkande angående stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten torde vara att inom den närmaste tiden förvänta. Efter afslutandet häraf kommer kommittén, som tillika på grund af nådigt uppdrag nyligen afgifvit underdånigt utlåtande och förslag angående den af Riksdagen väckta frågan om fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter, att öfvergå till behandling af de allmänna hofrätterna, justitiekanslersämbetet, fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten äfvensom, efter hand, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, mynt- och kontrollverken samt krontröll- och justeringsstyrelsen.

Af de verk och stater, rörande hvilka betänkanden och förslag af löneregleringskommittén afgifvits, har statskontoret vid nästlidet års Riksdag undergått reglering, hvilken med detta års ingång trädt i kraft. Enahanda är förhållandet med arméförvaltningen, hvilket ämbetsverks organisation och löneförhållanden gjorts till föremål för särskild utredning. Därjämte hafva under de senare åren åtskilliga andra — delvis mycket omfattande — verk och stater omreglerats. Hit höra särskildt järnvägs- och telegrafverken äfvensom tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning m. fl. Enligt hvad mig af vederbörande departementschefer blifvit meddeladt, torde vidare förslag till ny eller förändrad löne-reglering för ett ganska stort antal verk och stater kunna — beträffande en del af dem redan nu och i fråga om de öfriga inom en nära framtid — föreläggas Eders Kungl. Maj:t till pröfning. Hit höra till en början landsstaten, vidare generalpoststyrelsen, domänstyrelsen, skogsstaten med skogsläroverken, landtmäteristylelsen jämte vissa delar af landtmäteristaten i orterna och landtbruksstyrelsen samt slutligen universiteten och karolinska institutet, fria konsternas akademi och musikaliska akademien äfvensom institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas samt förskolan för blinda i Växjö.

För egen del har jag för afsikt att, efter det den sedan någon tid pågående utredningen af frågan om bildande af en särskild högsta domstol för pröfningen af administrativa besvärsmål numera fortskridit därhän, att förslag i ämnet torde inom en nära framtid kunna föreläggas

Eders Kungl. Maj:t till pröfning, snart nog underställa Eders Kungl. Maj:t frågan om ny löneroglering för kammarkollegium och kammarrätten, hvilka ämbetsverks blifvande organisation och verksamhet i viss mån ställts i samband med nyssnämnda fråga.

Beträffande samtliga de verk och stater, i fråga om hvilka förslag till ny löneroglering sålunda antingen redan föreligga eller kunna antagas rätt snart föreläggas Eders Kungl. Maj:t till pröfning, förefinnes således utsikt, att desammas löneförhållanden skola vid nu instundande Riksdag blifva föremål för omreglering. Äfven om ett så pass betydande resultat i förevarande afseende vid nu instundande riksmöte kan vinnas, återstår emellertid icke dess mindre ett stort antal verk och myndigheter, hvilka först senare kunna komma under Riksdagens behandling. Dessutom är att märka, att de tjänstnehafvare, hvilka tillhöra sådana verk eller stater, beträffande hvilka, enligt hvad nyss nämnts förslag till omreglering torde kunna föreläggas årets Riksdag, först från och med nästkommande år komma i åtnjutande af de förbättrade löneförmåner, som genom Riksdagens beslut må komma att tillerkännas dem. Då de förhållanden, som i afvaktan å de förestående mera definitiva lönerogleringarna föranledt beviljande i större eller mindre utsträckning af särskilda provisoriska lönetillägg, beträffande de verk och stater, som sålunda ännu icke hunnit omregleras, alltjämt kvarstå i oförminskad grad, bör naturligen äfven i fråga om nu innevarande år tagas i öfvervägande, hvilka åtgärder som därutiunan lämpligen böra vidtagas.

I detta sammanhang anhåller jag få anmäla, att under senare tiden åtskilliga underdåniga petitioner om löneförbättringar ingifvits till vederbörande departement. Sålunda hafva en stor mängd tjänstemän och betjante vid flertalet af de centrala ämbetsverken i hufvudstaden i en den 28 maj 1907 till finansdepartementet inkommen petition gjort underdånig framställning därom, att till Riksdagen måtte aflätas nådig proposition om beviljande på extra stat från och med år 1908 af medel för beredande åt ämbets- och tjänstemän samt betjante inom de centrala ämbetsverk, hvilkas aflöningsförhållanden ej blifvit under senare åren reglerade, af en förhöjning i aflöningsförmåner, motsvarande hvad af 1907 års Riksdag blifvit beviljad för statskontoret, att tills vidare utgå under de villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva.

Till stöd för denna sin framställning hafva petitionärerna anført hufvudsakligen, att det antagligen komme att förflyta åtskillig tid, innan lönerogleringskommittén hunne att afgifva förslag angående samtliga i hufvudstaden befintliga ämbetsverk, samt att i hvarje fall Riksdagens pröfning af förslagen sannolikt icke komme att slutföras på ännu ett

flertal år. Vid sådant förhållande och då Riksdagen genom godkännande af den föreslagna lönestaten för statskontoret syntes hafva erkänt riktigheten af den hos statstjänare af alla grader redan länge rådande och på personlig erfarenhet grundade uppfattning, att deras aflöningar vore otillräckliga att bestrida deras lefnadskostnader, kunde det icke vara annat än med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att jämväl sådana centrala ämbetsverk, för hvilka en reglering i aflöningsförhållandena ännu icke hunnit genomföras, komme i åtnjutande, intill dess så hunne ske, af en tillfällig förhöjning i aflöningsförmåner, motsvarande hvad af Riksdagen blifvit beviljadt för statskontoret.

Uti särskilda till justitiedepartementet inkomna, sedermera till finansdepartementet öfverlämnade underdåniga skrivelser hafva åtskilliga tjänstemän och betjante vid Svea hofrätt, Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge gjort liknande framställningar, i hvilka framställningar emellertid jämväl betonats, att sökandena därigenom icke velat uttala sig för lämpligheten af en framtida reglering af hofrätternas stater i enlighet med de för statskontorets lönestat fastställda villkor och grunder.

Med anledning af hvad i förstnämnda petition blifvit anfördt och då i händelse någon mera allmän tillfällig löneförbättring skulle anses påkallad i fråga om de vid de centrala ämbetsverken anställda tjänstinnehafvare, det syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke en liknande åtgärd borde vidtagas jämväl beträffande de öfriga statstjänare, hvilkas aflöningsförhållanden icke under senare åren undergått reglering, har jag, för vinnande af en fullständig öfversikt öfver hithörande förhållanden, medelst skrivelser den 27 september 1907 från samtliga öfriga departementschefer infortrat upplysningar, dels om hvilka befattningar med af Kungl. Maj:t och Riksdagen till siffran bestämd eller eljest af Riksdagen till sina grunder pröfvad aflöning funnes inom hvarje departement eller vid dem af de under departementet lydande ämbetsverk, kårer och stater, hvilkas aflöningsförhållanden icke under år 1901 eller därefter undergått reglering, dels ock om de med nämnda befattningar förenade aflöningsförmåner af skilda slag, hvarjämte genom särskilda skrivelser den 3 sistlidne oktober infortrats motsvarande upplysningar beträffande de under finansdepartementet lydande, till enahanda kategori hörande verk och stater. De med anledning häraf inkomna uppgifterna hafva sedermera undergått bearbetning och lagts till grund för en del sammanställningar och beräkningar, åsyftande att utröna kostnaderna för en eventuell löneförbättring under vissa antagna förutsättningar.

Vidare hafva sex tjänstemän af första lönegraden i telegrafstyrelsen i en till civildepartementet inkommen, sedermera till finansdepartementet öfverlämnad underdånig framställning — med erinran att i följd af den förändrade organisation af telegrafverket, som nästlidet år beslutats, åt dem icke kunnat för tiden efter 1908 års ingång, då de nya staterna för telegrafverket trädde i kraft, beredas tjänster å ny stat, men att de, intill dess sådant kunde ske, vore i alla afseenden likställda med tjänstemännen inom de verk, hvilkas omreglering ännu icke af Riksdagen pröfvats — anhållit, att, därest Eders Kungl. Maj:t med anledning af först omnämnda petition komme att till innevarande års Riksdag aflåta nådig proposition om löne reglering på extra stat för år 1908 i stället för det hittills utgående dyrtidstillägget, nämnda proposition jämväl måtte omfatta sådana tjänstemän hos centrala ämbetsverk, hvilka på grund af förändrad organisation af det verk, de tillhörde, icke kunnat beredas tillfälle att öfvergå å ny stat.

I häröfver afgifvet underdånigt utlåtande den 18 nästlidne december har telegrafstyrelsen meddelat, bland annat, att efter den 1 innevarande januari å styrelsens öfvergångsstat komma att kvarstå sju tjänstemän af första lönegraden, hvilka erhållit ordinare tjänst hos styrelsen å olika tider under åren 1887—1904 och äfven efter den nya organisationens genomförande hade tjänstgöringsskyldighet inom styrelsen i enahanda utsträckning, som förut varit fallet; och har styrelsen, med erinran att bemålde sju tjänstemän årligen, så länge sådant förekommit, åtnjutit dyrtidstillägg å aflöningen samt att styrelsen i underdånig skrifvelse den 6 december 1907 angående telegrafverkets utgiftsstaten för år 1909 föreslagit, att i sistnämnda års stater singe upptagas de för beredande af dylikt lönetillägg åt ifrågavarande tjänstemän under åren 1908 och 1909 erforderliga belopp, med rätt för styrelsen att därpå under innevarande år disponera hälften, förklarar sig icke hafva något att erinra emot, att den ytterligare löneförbättring, som kunde finnas skälig, blefve ifrågavarande tjänstemän beviljad, under förutsättning dock af den jämkning i tjänstgöringsskyldighet, som därpå kunde föranledas.

Än vidare har kommerskollegium med en till chefen för finansdepartementet ställd skrifvelse af den 6 sistlidne november öfverlämnat en till kollegium inkommen ansökning, däri samtliga yrkesinspektörer — med erinran att yrkesinspektörs arfvode redan år 1889 af Kungl. Maj:t föreslagits till 6,400 kronor om året äfvensom att i sammanhang därmed uttalats, att sådan tjänstemans dagtraktamente under tjänsteresor borde utgöra 10 kronor om dagen, men att arfvodet nämnda år af Riksdagen bestämts till allenast 5,000 kronor för år räknadt och dag-

traktamentet vid tjänsteresor till endast 6 kronor om dagen — under återopande af den sedan den tid, då aflöningen fastställdes, inträdda högst betydande stegringen i lefnadskostnader, anhållit, att, i afvaktan å den mera definitiva lönereglering för yrkesinspektörerna, som i samband med förestående revision af gällande lagstiftning angående skydd mot yrkesfara m. m. vore att förvänta, åtgärd måtte vidtagas för beredande åt yrkesinspektörerna af en tillfällig arfvodesförbättring å 1,400 kronor om året för en hvar af dem, eller således med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan det arfvode, som år 1889 af Kungl. Maj:t föreslagits, och det, som sedermera af Riksdagen beviljats; och har kommerskollegium i sin berörda skrifvelse förklarar, att kollegium icke hade något att erinra emot att, därest omständigheterna det medgäfvde, yrkesinspektörerna bereddes en tillfällig arfvodesförbättring i enlighet med ifrågavarande af dem gjorda hemställan.

Äfven inspektörerna öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring hafva i en likaledes till kommerskollegium ingifven, af kollegium med skrifvelse den 14 nästlidne december till chefen för civildepartementet öfverlämnad ansökning, med återopande, bland annat, af den speciella tekniska utbildning, som för ifrågavarande tjänstebefattningar erfordrades, äfvensom den omständighet, att ifrågavarande inspektörer genom sin instruktion vore utestängda från all privat verksamhet inom sitt fack, gjort framställning om beredande af höjning i det till dem utgående årsarfvodet från dess nuvarande belopp, 5,000 kronor, till 8,000 kronor för dem hvar.

Vidare har svenska fångvårdssällskapet, som bildats af tjänstemän vid rikets fångvårdsanstalter, uti underdånig skrifvelse den 16 december 1907 — med återopande, bland annat, af den fortgående prisstegringen å lifsförnödenheter, de på grund häraf genomförda eller föreslagna förhöjningarna i aflöningsbeloppen för flera andra grupper af statsfunktionärer, de allt högre krafven beträffande fångvårdstjänstemännens fackutbildning och sociala ställning, den i samband med den pågående omändringen af fångarbetsdriften framträdande ökningen af flera fångvårdstjänstemäns arbete, fångvårdstjänstemännens oafåtliga tjänsteansvar, den med fångvårdstjänstgöringen oskiljaktiga svårigheten för tjänstemännen att genom bisysslor höja sina inkomster, den vid 1907 års riksdag för bevakningspersonalen beslutade lönereglering m. fl. omständigheter — hemställt om vidtagande af åtgärder för en provisorisk löneförbättring åt vid fångvården anställda tjänstemän eller vederlikar, att med 20—30 procent å nuvarande aflöningsförmåner utgå från och med år 1908 och intill dess en ny lönereglering kan varda genomförd.

Därjämte torde i detta sammanhang böra omförmälas, att domänstyrelsen i sitt den 25 juli 1907 afgifna underdåniga utlåtande öfver löneregleringskommitténs förslag till ny lönereglering för skogsstaten tillkännagifvit att ett stort antal tjänstemän vid skogsstaten, åberopande sin verkliga särställning såsom synnerligen svagt aflönade, hvarigenom deras ställning på grund af de alltjämt stegrade lefnadskostnaderna blifvit brydsam och i vissa fall snart sagdt ohållbar, uttryckt en allmän åstundan, att de redan från och med innevarande år måtte komma i åtnjutande af de förbättrade lönevillkor, som för dem kunde blifva bestämda; och har styrelsen, för den händelse nämnda framställning icke ansåges kunna bifallas, alternativt hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes för innevarande år bereda högre och lägre tjänstemän vid skogsstaten tilläggsarfvoden, om möjligt motsvarande den ökning i löneförmåner, som genom nu förestående lönereglering kunde varda dem beskärd.

Slutligen må nämnas, att, på sätt vederbörande departementschefer senare torde komma att närmare omförmäla, underdånig framställning om löneförbättring redan för år 1908 gjorts jämväl af krigshofrätten beträffande en del af den därstädes anställda civila personalen, af chefen för fortifikationen i fråga om å fortifikationens stat uppförde en fortifikationskassör och redogörare samt nio fortifikationskassörer och förrådsförvaltare, äfvensom af styrelsen för tekniska skolan i Stockholm, i hvad angår, bland andra, rektor, öfverlärare och tjänstemän vid samma skola.

Såsom jag redan förut yttrat, kan beviljandet af de sedan ett flertal år tillbaka utgående dyrtidstilläggen gifvevis icke betraktas annorledes än såsom en provisorisk åtgärd, afsedd att tills vidare — och i afvaktan å närmare utredning rörande behovet af mera stadigvarande löneförbättringar för vid statens ämbetsverk och myndigheter anställda tjänsteinnehafvare — åtminstone i någon mån afhjälpa de ekonomiska svårigheter, en stor mängd af dessa i följd af väsentligt ökade lefnadskostnader iråkat. Tydligt är ock, att, så länge icke nödig utredning rörande de allmänna grunder, som borde vid de blifvande löneregleringarna följas, ägt rum, samt dessa grunder blifvit af statsmakterna vederbörigen fastställda, de tillfälliga löneförbättringar, som i form af dyrtidstillägg kunnat ifrågakomma, måst tillmätas så pass lågt, att man under alla förhållanden kunnat äga förvissning om, att de lönebelopp, som, tilläggens inbegripna, komme att utgå, stannade betydligt nedom de lönebelopp, som vid blifvande mera definitiva regleringar kunde antagas blifva bestämda. Helt naturligt är äfven, att, då förhållandena anses påkalla ett dylikt tillfälligt, af ökade lefnadskostnader framkalladt lönetillägg, behovet däraf i första hand gör sig gällande i fråga om de

lägst aflönade befattningshafvarna, hvilka, alldenstund deras löner endast äro afsedda att förslå till uppehållande af en jämförelsevis tarfligare lefnadsställning, gifvetvis i allmänhet äro mera beroende af inträdande prisstegringar och därmed följande ökning i lefnadskostnaderna än öfriga, med högre lön försedda tjänstinnehafvare. I mån som en inträdd prisstegring visar sig vara konstant och uppnår mera betydande dimensioner, är emellertid gifvet, att verkningarna däraf kunna komma att göra sig i hög grad kännbara äfven för dessa.

Sedan numera i samband särskildt med den löneroglering som vid nästlidet års riksdag ägt rum i fråga om statskontoret, de allmänna grunderna för regleringen af löneförhållandena vid ett par af de centrala ämbetsverken i hufvudstaden med en i åtskilliga hänsöenden typisk organisation blifvit af Kungl. Maj:t och Riksdagen fastslagna, synes mig frågan om sättet för beredande af en provisorisk löneförbättring för de ännu oreglerade verken hafva kommit i ett väsentligt annat läge och böra bedömas ur delvis andra synpunkter än förut.

Särskildt gäller detta i fråga om de centrala ämbetsverken. Efter de beslut, som i fråga om regleringen af löneförhållandena vid statskontoret och arméförvaltningen under nästlidet år fattats, torde det nämligen få antagas såsom visst, att de principer, som lagts till grund för aflöningsystemet inom nyssnämnda båda ämbetsverk, efter hand komma att vinna tillämpning jämväl beträffande andra, med dem i hufvudsak likställda ämbetsverk. Men äfven i fråga om öfriga i afseende å deras löneförhållanden oreglerade verk och myndigheter, hvilka i sin organisation förete större eller mindre afvikelser från de centrala ämbetsverkens, torde de utredningar, som legat till grund för lönerogleringarna för statskontoret och arméförvaltningen, komma att vid förestående lönerogleringar tjäna till utgångspunkt, åtminstone i hvad rörer aflöningsbeloppen och hufvudgrunderna för aflöningsystemet i öfrigt.

Vid sådant förhållande och då man tillika tager i betraktande, att det i fråga om en hel del verk och myndigheter säkerligen ännu kommer att dröja åtskillig tid, innan de kunna efter verkställd reglering komma i åtnjutande af den förbättring i aflöningsförmåner, som sedan länge erkänts vara väl behöflig, synas mig synnerligen goda skäl tala för vidtagande af sådana åtgärder, att tjänstinnehafvarna vid de verk och myndigheter, som ännu icke undergått reglering, må, i afvaktan därå att sådan hinner komma till stånd och vinna tillämpning, i afsevärdt större utsträckning än hvad de hittillsvarande dyrtidstilläggen inneburi, komma i åtnjutande af ett provisoriskt lönetillägg, afsedt att, i den mån sådant på denna väg lämpligen låter sig göra, utjämna den skiljaktighet

i löneförmåner, som eljest kommer att i framträdande grad göra sig gällande och gifvetvis framstå desto obilligare, ju längre den väntade löneregleringen i ena eller andra fallet låter vänta på sig.

Såsom många gånger blifvit framhållet, hafva de ekonomiska förhållandena i vårt land numera utvecklat sig därhän, att statens ämbets- och tjänstemän i allmänhet taget — i den mån detta icke hunnit genom åtgärder från statsmakternas sida afhjälpas — faktiskt blifvit försatta i en afsevärdt sämre ekonomisk ställning än den, man genom de tidigare, beträffande en stor mängd verk och myndigheter ännu gällande löne- regleringarna velat bereda dem. Om än detta förhållande närmast är af betydelse för de enskilda personer, som däraf drabbas, innebär det samma helt visst tillika en olägenhet för det allmänna af i längden ganska betänklig art. Uppenbart är nämligen, att, ju längre ett dylikt förhållande får fortfara, en rekrytering af ämbetsverken med dugande krafter alltmera försvåras, i ty att dessa i allt större utsträckning dragas åt andra håll, där förmånligare villkor erbjudas. Erfarenheten gifver ock vid handen, att under senare åren tillströmningen till tjänstemannabanan högst väsentligt aftagit, och detta i den grad, att på många håll ämbetsverken — och däribland äfven de, till hvilka tillströmningen på grund af vidsträcktare möjligheter till befordran eller af andra anledningar plägar vara störst — endast med stor svårighet kunna erhålla lämpliga vikarier vid inträffande semestrar eller sjukdomsfall. Att den i jämförelse med hvad på andra håll bjudes knappa aflöning, som under de senare åren kommit en stor del af de i statens tjänst anställda löntagarna till godo, härtill i hög grad medverkat, lider icke något tvifvel. Äfven ur denna synpunkt anser jag därför angeläget, att mera genomgripande åtgärder i nu förevarande afseende snarast vidtagas.

Jämväl en annan omständighet af mera speciell beskaffenhet synes mig i detta sammanhang icke böra lämnas oberörd. Jag syftar härvid på förhållandena inom Eders Kungl. Maj:ts kansli. Aflöningsförhållandena för kansliets ämbets- och tjänstemän lära nämligen, om man undantager expeditionsheferna, svårligen kunna regleras förrän i samband med ordnandet af den förut omförmälda regeringsrätten, hvilkens organisation enligt det därutinnan tilltänkta förslaget på flera punkter sammanhänger med kansliets. Möjligt är ock, att en definitiv löne- reglering för kansliet kan komma att än ytterligare fördröjas i följd af den väckta frågan om inrättandet af flera statsdepartement jämte andra därmed sammanhängande spörsmål. Då den blifvande regleringen för kansliet sannolikt därför ännu kommer att dröja åtskillig tid, men det synes föga lämpligt och äfven kan medföra afsevärd praktisk olägenhet,

att kansliets tjänstemän under någon längre tid aflönas betydligt sämre än motsvarande befattningar inom andra centrala ämbetsverk, därifrån en rekrytering för kansliet till äfventyrs under vissa förhållanden kan finnas lämplig, synes mig jämväl häri ligga ett skäl för de åtgärder, jag i förevarande afseende ärnar föreslå.

Dessa åtgärder har jag tänkt mig böra bestå i utverkande redan för innevarande år af — i stället för de hittills beviljade dyrtidstilläggen och, i fråga om vaktmästarna, det dem för nästlidet år beviljade extra lönetillägget — ett extra lönetillägg, så bestämdt, att detsamma må kunna under vissa betingelser tillgodokomma icke blott de tjänstemän och betjante, som, enligt hvad förut omförmäls, varit i åtnjutande af dyrtidstillägg eller nyssberörda särskilda lönetillägg, utan äfven de statstjänstemän i allmänhet, hvilkas löneförhållanden icke under senare åren undergått reglering, samt i öfrigt fotadt på sådana grunder, att därigenom den förenämnda eljest inträdande bristen på motsvarighet i aflöningshänseende må, i den mån sådant genom provisoriska åtgärder lämpligen låter sig göra, varda utjämnad och därmed förknippade olägenheter i görligaste mån undanröjda.

Från det extra lönetillägget synas dock — oberoende af öfriga undantag, hvarom jag senare skall tala — lämpligen böra undantagas de ämbetsmän, hvilka nu uppbära en högre aflöning än 10,000 kronor. Detta, bland annat, äfven af det skäl, att dessas aflöningsförhållanden i allmänhet icke erbjuda några lämpliga jämförelsepunkter med de hittills omreglerade ämbetsverkens lönestater. Det sista gäller ock särskildt om en ganska stor grupp af ämbetsmän, nämligen härads höfdingarna, hvilka aflönas enligt ett system, till sina grunder väsentligt afvikande från dem, som kommit till tillämpning vid ordnandet af andra tjänstemäns aflöningsförhållanden. Efter samråd med chefen för justitiedepartementet har jag därför ansett nämnda klass af ämbetsmän icke böra inbegripas under den af mig tillärnade framställning i nu förevarande syfte.

Då det nu gäller att söka utfinna ett lämpligt sätt för den åsyftade löneförhöjningen, kunde det med den af mig angifna utgångspunkten till äfventyrs synas riktigast att sätta lönetillägget beträffande de särskilda tjänstebefattningar, hvarom nu är fråga, i visst förhållande till de fastställda lönesatserna för motsvarande befattningar inom statskontoret, med iakttagande naturligen af de afdrag, som på grund af särskilda förhållanden kunna finnas påkallade. Ett sådant tillvägagångssätt låter sig emellertid svårligen använda redan af den anledning, att inom en hel del oreglerade ämbetsverk finnes en ganska stor mängd

tjänstebefattningar, hvilka icke tillhöra de vanliga, normala lönegraderna, utan falla däremellan, hvarförutom de löneförhöjningar, som vidtagits inom statskontoret, ingalunda ställa sig procentiskt taget lika beträffande de olika tjänstegraderna. En dylik anordning skulle därför i tillämpningen ställa sig tämligen invecklad och medföra alltför mycken omgång.

Man måste därför, då det ju fortfarande endast är fråga om en provisorisk åtgärd, åtnöjas med ett mera summariskt tillvägagångssätt, hvilket dock ingalunda synes behöfva utesluta, att man vid lönetilläggets bestämmande söker, i den mån sådant utan alltför mycken omgång kan ske, taga hänsyn till de i det nya aflöningsystemet innefattade grunder.

Härvid är till en början att beakta, att de aflöningssatser, som vid nästlidet års riksdag fastställdes för de särskilda tjänstebefattningarna i statskontoret, bestämdes, bland annat, med hänsyn därtill, att tjänstemännen i detta verk enligt den samma år antagna lagen angående civila tjänst innehafvares rätt till pension förpliktats att jämlikt vissa i lagen angifna grunder bidra till sin egen pensionering.

Detta bör gifvetvis föranleda, att ett lönetillägg af den beskaffenhet, hvarom nu är fråga, under alla förhållanden måste bestämmas så, att aflöningen, tillägget inbegripet, icke öfverstiger det belopp, som af den aflöning, hvilken vid jämförelse med de vid löneregleringen för statskontoret följda grunder kan antagas blifva för den ifrågakommande tjänsten vid blifvande löneroglering bestämd, återstår efter afdrag af därå belöpande pensionsbidrag.

Vidare är att iakttaga jämväl en annan omständighet, nämligen den, att i det nya i fråga om statskontoret antagna aflöningsystemet införts en helt och hållet ny aflöningsstitel, benämnd ortstillägg. Detta skedde hufvudsakligen i syfte att bereda en utväg att i någon mån afpassa löneförmånerna vid de särskilda tjänstebefattningarna efter lefnadskostnaderna å olika orter, samt under förutsättning därjämte, att de särskilda orter, som härutinnan kunde till jämförelse ifrågakomma, skulle indelas i vissa klasser eller grupper och ortstilläggen med afseende å dessa graderas på sådant sätt, att dylik förmån alls icke skulle tillerkännas tjänst innehafvare, hvilkas tjänstgöring vore förlagd till ort, tillhörande den lägsta eller billigaste gruppen, och beträffande öfriga grupper bestämmas i enlighet med en på lämpligt sätt graderad skala. Upptagandet i aflöningsystemet af den princip, åt hvilken nämnda aflöningsstitel sålunda afser att gifva uttryck, medför, att — då det gifvetvis icke bör ifrågakomma att, vid bestämmande af ett endast provisoriskt lönetillägg, söka medelst en detaljerad gradering för olika orter föregripa den slutliga regleringen — man i fråga om sådana tjänst inne-

hafvare, hvilka hafva sin bostad annorstädes än i hufvudstaden, är hänvisad till att beräkna de provisoriska lönetilläggen så, att det sammanlagda aflöningsbeloppet vid de särskilda tjänsterna icke ens beträffande de tjänstinnehafvare, som vid blifvande reglering kunna antagas varda undantagna från åtnjutande af ortstillägg, komma att öfverstiga den blifvande definitiva aflöningen. Å andra sidan synes följdriktigheten fordra, att, då lefnadskostnaderna i hufvudstaden otvifvelaktigt äro åtskilligt högre än å andra orter inom landet och det därför redan nu med visshet kan antagas, att ortstilläggen för de tjänstinnehafvare, hvilka hafva sin tjänstgöring förlagd till hufvudstaden, komma att sättas något högre än i fråga om de öfriga, äfven det extra lönetillägget bör sättas något högre för de förra än för de senare.

Med afseende å nu berörda förhållanden har jag tänkt mig, att det extra lönetillägget lämpligen, i hvad angår *tjänstemännen*, bör bestämmas, i fråga om dem, som hafva sin tjänstgöring förlagd till hufvudstaden, till 15 procent och i fråga om de öfriga till 12 procent å de aflöningsförmåner, å hvilka de hittillsvarande dyrtidstilläggen beräknats. Kombineras härmed en föreskrift, enligt hvilken lönetillägget i intet fall får öfverskrida ett visst belopp — hvilket lämpligen synes kunna bestämmas, beträffande Stockholm till 1,000 kronor och i fråga om öfriga delar af riket till 800 kronor — torde man icke behöfva befara att genom lönetillägget på någon punkt öfverskrida de aflöningar, som vid en blifvande lönerreglering kunna antagas blifva bestämda.

Beträffande *betjante* — vaktmästare och med dem likställda befattningshafvare — råder, såsom af det föregående framgår, ett i viss mån särskildt förhållande. Som nämnt, hafva för nästföregående år dessa tjänstinnehafvare åtnjutit dels, under förutsättning att i aflöningen icke ingår bostads- eller boställsförmån in natura, dyrtidstillägg med 10 procent å den kontanta lönen, dels äfven, oberoende af nyssnämnda förutsättning, extra lönetillägg med likaledes 10 procent å den kontanta aflöningen. Då nämnda tjänstinnehafvare således redan under nästföregående år kommit i åtnjutande af särskilda lönetillägg, uppgående i de flesta fall ända till 20 procent å aflöningen, och det gifvetvis icke bör ifrågakomma att nu främtaga dem en förmån, hvaraf de redan kommit i åtnjutande och utan tvifvel fortfarande äro väl i behof, anser jag de procentsatser, efter hvilka lönetillägget bör beräknas, böra för dem bestämmas afsevärdt högre än för tjänstemännen, något som äfven synes motiveradt däraf, att den löneförhöjning, som nästlidet år bestods vaktmästarna i statskontoret, procentiskt räknadt, vida öfverstiger hvad i nämnda hänseende tillerkändes tjänstemännen. I anslut-

ning härtill torde, med tillämpning af den förenämnda regeln om lönetilläggets beräkning efter en något högre procentsats för tjänstinhafvare inom hufvudstaden än för de öfriga, tillägget, i hvad angår betjante, kunna lämpligen bestämmas till 25 procent för dem, som hafva sin tjänstgöring i hufvudstaden, och till 20 procent för de öfriga.

Till belysning af det sålunda framställda förslaget innebär må nämnas, att för de vanligen förekommande lönegraderna, aflönings-satserna — det föreslagna lönetillägget inbegripet — skulle, under förut-sättning att lönetillägget utgår oafkortadt, ställa sig på följande sätt:

	I Stockholm.	I öfriga delar af riket.
	Kronor.	Kronor.
för <i>första</i> gradens tjänst <i>utan</i> ålderstillägg	3,450: —	3,360: —
” ” ” ” <i>med ett</i> ”	4,025: —	3,920: —
” ” ” ” ” <i>två</i> ”	4,600: —	4,480: —
för <i>andra</i> gradens tjänst <i>utan</i> ålderstillägg	5,175: —	5,040: —
” ” ” ” <i>med ett</i> ”	5,750: —	5,600: —
” ” ” ” ” <i>två</i> ”	6,325: —	6,160: —
för <i>tredje</i> gradens tjänst <i>utan</i> ålderstillägg	7,360: —	7,168: —
” ” ” ” <i>med</i> ”	8,000: —	7,800: —
för förste vaktmästare	1,375: —	1,320: —
” vaktmästare <i>utan</i> ålderstillägg	1,000: —	960: —
” ” <i>med</i> ”	1,125: —	1,080: —

Berörda siffror torde vid jämförelse med de i statskontorets nuvarande lönestat för motsvarande befattningar upptagna lönesatser visa att det ifrågasatta lönetillägget icke kan anses för högt beräknadt, lika-som att den åtskillnad, som skulle uppstå mellan hufvudstaden och öfriga delar af riket, i själfva verket är ganska ringa och ingalunda större, än hvad som af de högre lefnadskostnaderna, särskildt i fråga om bostadshyror, måste anses vara med rättvisa och billighet öfverens-stämmande.

De hittillsvarande dyrtidstilläggen hafva, som nämndt, alls icke tillgodokommit dem, i hvilkas aflönning ingått bostads- eller bostadsför-mån in natura. Klart synes mig ock vara, att de tjänstinhafvare, som äro i åtnjutande af nämnda förmån, äro med hänsyn till de inom landet i allmänhet och särskildt i de större städerna under senare åren väsentligt stegrade bostadshyror försatta i ett relativt vida gynnsammare

läge än öfriga tjänst innehafvare, och att de förra därför icke skäligen böra tillerkännas ett lönetillägg af enahanda omfattning som dessa. I betraktande emellertid af den inträdda stegringen jämväl i öfriga lefnadskostnader, synes mig dock billigtvis någon, om än en jämförelsevis mindre del af det ifrågasatta lönetillägget, böra tillgodokomma äfven sådana löntagare, som äro i åtnjutande af berörda förmån. Det afdrag å lönetillägget, som bör i sådant fall ifrågakomma, synes mig lämpligen kunna bestämmas till tio procent af de kontanta löneförmåner, å hvilka lönetillägget i allmänhet beräknas. Detta beräkningssätt har redan kommit till direkt användning i fråga om vaktmästarna, hvilka, enligt hvad förut nämnts, under nästlidet är visserligen, ifall i aflöningen ingått bostadsförmån in natura, icke erhållit dyrtidstillägg — då, som nämnt, motsvarande 10 procent å den kontanta aflöningen — men väl det extra lönetillägg, som vid sidan af dyrtidstillägget under samma år till dessa befattningshafvare utgått; och synes därför samma beräkningssätt lämpligen kunna läggas till grund äfven vid beräkningen af bostad eller bostadsförmånens värde för tjänstemännen. Till belysning af verkningarna af ett sålunda beräknadt afdrag må erinras, att om, t. ex. — såsom i ett enskildt fall är förhållandet — en tjänsteman med en aflöning af 7,000 kronor tillika är i åtnjutande af bostadsförmån in natura, afdraget med anledning af nämnda förmån kommer att utgöra 700 kronor och det extra lönetillägget således utgå med endast 300 kronor.

Beträffande de grunder i öfrigt, enligt hvilka det nu föreslagna extra lönetillägget bör utgå, synes mig, till undvikande af alltför stora rubbningar, lämpligast, att de för de hittillsvarande dyrtidstilläggen bestämda grunder i dessa delar i hufvudsak erhålla tillämpning, äfven i fråga om det nu föreslagna extra lönetillägget, dock naturligen med de ändringar, som föranledas däraf, att lönetillägget skulle utgå äfven vid en väsentligt högre inkomst af statstjänst än dyrtidstillägget eller eljest af förändrade förhållanden påkallas.

Häraf följer, bland annat, att alla sådana tjänst innehafvare, hvilkas aflöningsförmåner vid någon af 1901—1907 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, blifva från lönetillägget uteslutna. Gifvet är äfven, att sådana tjänst innehafvare, hvilka anses böra för innevarande år komma i åtnjutande af särskildt lönetillägg, bestämdt efter andra grunder än dem, som skulle gälla för det nu ifrågavarande lönetillägget, jämväl blifva därifrån uteslutna.

De grunder, enligt hvilka det extra lönetillägget enligt det af mig framställda förslaget borde utgå, skulle alltså blifva följande:

1:o) Extra lönetillägg utgår, där ej sådant fall är för handen, som under 2:o) sägs,

till tjänsteman, hvilkens tjänstgöring är förlagd till hufvudstaden, med 15 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 1,000 kronor, och

till tjänsteman, hvilkens tjänstgöring är förlagd till annan ort, med 12 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall till högre belopp än 800 kronor, samt,

i hvad angår betjante, med 25 procent å kontant aflöning, om tjänstgöringen är förlagd till hufvudstaden, men eljest med 20 procent å sådan aflöning.

2:o) Ingår i aflöningen bostads- eller boställsförmån in natura, skall det enligt nästföregående moment beräknade lönetillägget minskas med ett belopp, motsvarande 10 procent af de kontanta aflöningsförmåner, hvarå tillägget beräknats.

3:o) Från åtnjutande af extra lönetillägg undantagas

a) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 10,000 kronor;

b) de tjänstinnehafvare, hvilkas inkomster af arbete, det extra lönetillägget oberäknadt, under år 1907 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 10,000 kronor;

c) de tjänstinnehafvare, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

4:o) Extra lönetillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen prövade grunder.

5:o) Extra lönetillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas extra lönetillägg endast å den del däraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten extra lönetillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå, utan afseende därå att till bestridande af universitetens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

6:o) Extra lönetillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner: lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt häradskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;
 arfvode;
 med lön likställdt lönetillägg; samt
 dagaflöning vid flottan.

7:o) Extra lönetillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

8:o) Extra lönetillägget anses tillhöra lönen.

För utrönande af de belopp, hvartill ett enligt angifna grunder utgående extra lönetillägg för år skulle uppgå, hafva beräkningar verkställt, enligt hvilka beloppen skulle i afrundade tal utgöra:

för tjänstemän och betjante under justitie- departementet	kronor 130,000: —
för tjänstemän och betjante under utrikes- departementet	” 11,500: —
för tjänstemän och betjante under landtförsvars- departementet	” 9,000: —
för tjänstemän och betjante under sjöförsvars- departementet	” 22,200: —
för tjänstemän och betjante under civildeparte- mentet	” 440,000: —
(däraf omkring 260,000 kronor för landsstaten)	
för tjänstemän och betjante under finans- departementet	” 119,000: —
för tjänstemän och betjante under ecklesiastik- departementet	” 90,000: —
för tjänstemän och betjante under jordbruks- departementet	” 115,000: —
(däraf omkring 70,000 kronor för skogsstaten)	
	Summa kronor 936,700: —

Härtill kommer för postsparbanksbyrån ett belopp af 5,375 kronor. Vid detta verk utgår nämligen personalens aflöning af postsparbankens egna inkomster, hvilka medel Kungl. Maj:t äger för sådant ändamål disponera.

Då de i riksstaten för år 1908 under de särskilda lufvudtitlarna upptagna belopp för beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante af dyrtidstillägg för år 1907 uppgingo till sammanlagdt 1,018,900 kronor

och de för beredande af extra lönetillägg åt vaktmästare för samma år beviljade belopp utgjorde tillhoppa 23,900 kronor, skulle således det belopp, som skulle för det nu föreslagna extra tillägget behöfva af Riksdagen äskas, till synes stanna vid en summa, 106,100 kronor lägre än hvad i liknande hänseende nästlidet år begärdes. Detta förhållande, som i förstone kan förefalla något egendomligt, får emellertid sin förklaring, bland annat, däraf, att i den summa af 818,700 kronor, som för beredande af dyrtidstillägg finnes upptagen under sjätte hufvudtiteln i innevarande års riksstat, inräknats jämväl det belopp, som för beredande af sådant tillägg för år 1907 åt den till järnvägsstaterna hörande personal varit erforderligt, därest icke den under samma år beslutade omregleringen af nämnda stater bestämts att träda i kraft redan år 1907.

Frånräknas sistnämnda belopp — hvilket kan anslås till vid pass 665,000 kronor — äfvensom de öfriga jämförelsevis mindre belopp, som i följd af verkställda omregleringar numera bortfalla, från förenämnda för år 1908 till dyrtidstillägg och extra lönetillägg beräknade summor, tillhoppa 1,042,800 kronor, kan den ökade utgift, som — från sedt den något ökade kostnaden för postsparbanksbyrån — skulle af de föreslagna extra lönetilläggen förorsakas, antagas komma att uppgå till i rundt tal vid pass 575,000 kronor eller, om man tager hänsyn till de undantag från lönetillägg, som kunna ifrågakomma på grund af taxering till visst belopp, antagligen något lägre.

Då de förhållanden, som lagts till grund för de anställda beräkningarna, naturligen kunna under året växla, är det tydligt, att de beräknade beloppen endast äro att anse såsom approximativa.

De för de extra lönetilläggen — hvilka, som nämndt, äro afsedda att utgå under år 1908 — erforderliga belopp, torde i öfverensstämmelse med hvad tidigare skett beträffande dyrtidstilläggen och de extra lönetilläggen till vaktmästarna, böra såsom förslagsanslag anvisas å extra stat för år 1909 på det sätt, att de till hvarje särskild hufvudtitel hörande summor sammanföras under ett extra anslag å hvarje hufvudtitel, med iakttagande i fråga om anslagens disponerande, att ingen sammanblandning af de för särskilda verk och stater afsedda beloppen får äga rum.

Jämväl i fråga om sättet för utbetalningen af de för ändamålet erforderliga medel torde i hufvudsak enahanda föreskrifter, som förut meddelats i fråga om dyrtidstilläggen och de extra lönetilläggen till vaktmästarna, böra komma till tillämpning.»

Angående beredandet åt vissa statens tjänstemän och betjante af extra lönetillägg för innevarande år, att utgå i stället för de hittills beviljade dyrtidstilläggen och, i fråga om vaktmästarne det dem för nästlidet år beviljade extra lönetillägget, har utskottet, då de förhållanden, som under de senaste åren, med afseende å förestående löne-regleringar inom statens ämbetsverk, föranledt beviljande i större eller mindre utsträckning af särskilda provisoriska lönetillägg, alltjämt kvarstå i oförminskad grad, ansett behovet af ett extra lönetillägg till fullo ådagalagdt. Af hvad departementschefen i ämnet anfört synes också framgå, att ett något större tillägg i löneförmånerna än hvad som förekommit under nästlidet år torde böra utgå för år 1908.

Emot de grunder, från hvilka departementschefen utgått vid beräkningen af erforderligt anslag för ifrågavarande extra lönetillägg, har utskottet icke haft något att i hufvudsak erinra.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag att från åtnjutande af extra lönetillägg undantaga de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af stats-tjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 10,000 kronor, äfvensom de tjänstinnehafvare, hvilkas inkomster af arbete, det extra lönetillägget oberäknadt, under år 1907 af vederbörande taxerings-myndigheter uppskattats till högre belopp än 10,000 kronor, har utskottet, i fråga om det sålunda föreslagna beloppet, funnit detsamma väl högt. Då motsvarande belopp för år 1907 bestämdes till 5,000 kronor, har utskottet ansett tillräckligt att nu höja sistnämnda belopp till 8,500 kronor.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra därom, att, såsom departementschefen äfven yttrat till åberopade statsrådsprotokollet, den ökade utgift, som skulle af de föreslagna extra lönetilläggen förorsakas, antagligen komme att minskas, om man toge hänsyn till de undantag från lönetillägg, som kunde ifrågakomma på grund af taxering utöfver visst belopp.

Att i hvarje fall från åtnjutande af extra lönetillägg för år 1908 utesluta häradshöfdingarna har utskottet funnit välbetänkt.

I fråga om storleken af de extra lönetilläggen har utskottet hyst den uppfattningen, att ifrågavarande lönetillägg böra bestämmas så, att tjänstinnehafvare, beträffande hvilkas löneförmåner förslag framlagts för 1908 års Riksdag till ny- eller omreglering efter andra grunder än dem, som blifvit följda vid de äldre staternas fastställande, icke i något fall må åtnjuta det extra lönetillägg, hvarom här är fråga, till högre belopp än att lönetillägget jämte öfriga tjänstinnehafvaren tillkommande löne-

förmåner af det slag, hvarå lönetillägget skall beräknas, motsvara de enligt den föreslagna nya lönestaten honom tillkommande löneförmåner af enahanda slag, efter afdrag af det bidrag till kostnaden för tjänstemännens pensionering af statsmedel, som enligt gällande föreskrifter på grund af omregleringen må åligga honom att vidkännas.

Slutligen vill utskottet uttala den förvissningen, att Kungl. Maj:t måtte, efter nödig utredning, taga under ompröfning, i hvad mån de bestämmelser, som i sammanhang med under åren 1907 och 1908 verkställd ny- eller omreglering af löneförhållandena vid vissa centrala ämbetsverk fastställts att gälla beträffande de till dessa verk hörande ordinarie tjänstinnehafvares tjänstgöring å tjänsterummet äfvensom rätt att förena innehafvande tjänst med uppdrag af viss beskaffenhet eller med annan tjänstebefattning, må kunna erhålla tillämpning jämväl med afseende å de tjänstinnehafvare, som skulle komma i åtnjutande af det extra lönetillägget.

Kungl. Maj:ts framställning om beredande af extra lönetillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa finner sig utskottet äfven innevarande år böra tillstyrka, att utgå i enlighet med de af utskottet ofvan angifna grunder.

Med hänsyn till att anslaget till extra lönetillägg torde böra utgå såsom förslagsanslag å extra stat och då i allt fall den ändring, utskottet föreslagit i bestämmelserna för åtnjutande af extra lönetillägg, torde inverka högst obetydligt på anslagssumman, har utskottet icke ansett nödvändigt verkställa exakt beräkning af de belopp, som kunna varda för ifrågavarande ändamål erforderliga. Och får utskottet därför tillstyrka bifall till af Kungl. Maj:t begärdt anslag.

Då utskottet i öfrigt icke haft något att erinra emot hvad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit, får utskottet, på grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställa,

I) att Riksdagen må, i anledning af hvad Kungl. Maj:t under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 hufvudtitlarne föreslagit i fråga om beviljande af anslag för beredande af extra lönetillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante inom de olika departementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater, under nedannämnda hufvudtitlar på extra stat för år 1909 anvisa särskilda förslagsanslag till följande belopp, nämligen:

under andra hufvudtiteln	kronor	130,000:—
„ tredje	„	11,500:—
„ fjärde	„	9,000:—
„ femte	„	22,200:—
„ sjätte	„	440,000:—
„ sjunde	„	119,000:—
„ åttonde	„	90,000:—
„ nionde	„	115,000:—

att utbetalas med iakttagande, att för beräkning af extra lönetillägg skola gälla följande grunder:

1:o) Extra lönetillägg utgår, där ej sådant fall är för handen, som under 2:o) sägs,

till tjänsteman, hvilkens tjänstgöring är förlagd till hufvudstaden, med 15 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 1,000 kronor, och

till tjänsteman, hvilkens tjänstgöring är förlagd till annan ort, med 12 procent å kontant aflöning, dock icke i något fall till högre belopp än 800 kronor, samt,

i hvad angår betjante, med 25 procent å kontant aflöning, om tjänstgöringen är förlagd till hufvudstaden, men eljest med 20 procent å sådan aflöning.

2:o) Ingår i aflöningen bostads- eller boställsförmån in natura, skall det enligt nästföregående moment beräknade lönetillägget minskas med ett belopp, motsvarande 10 procent af de kontanta aflöningsförmåner, hvarå tillägget beräknats.

3:o) Från åtnjutande af extra lönetillägg undantagas, förutom härads höfdingarna,

a) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 8,500 kronor;

b) de tjänst innehafvare, hvilkas inkomster af arbete, det extra lönetillägget oberäknadt, under år 1907 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 8,500 kronor;

c) de tjänst innehafvare, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra

grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

4:o) Extra lönetillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

5:o) Extra lönetillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas extra lönetillägg endast å den del däraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten extra lönetillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå, utan afseende därå att till bestridande af universitetens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

6:o) Extra lönetillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner:

lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt häradskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arfvode;

med lön likställdt lönetillägg; samt

dagaflöning vid flottan.

7:o) Extra lönetillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

8:o) Extra lönetillägget anses tillhöra lönen.

II) att extra lönetillägg i enlighet med de af utskottet föreslagna grunder jämväl må för innevarande år utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Stockholm den 22 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

af herrar *P. Pehrson, C. Persson, D. Persson, J. A. Sjö, G. Odqvist, A. Wiklund, J. T. Larsson, P. Pehrsson* och *C. G. Johansson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Angående beredandet åt vissa statens tjänstemän och betjante af extra lönetillägg för innevarande år, att utgå i stället för de hittills beviljade dyrtidstilläggen och, i fråga om vaktmästarne, det dem för nästlidet år beviljade extra lönetillägget, har utskottet funnit behovet af ett dylikt lönetillägg ådagalagdt beträffande de verk och stater, hvilka ännu icke hunnit ny- eller omregleras. Likaså har utskottet funnit af omständigheterna påkalladt, att det belopp, som i form af dyrtidstillägg under förlidet år utgått till vissa tjänstemän och betjante vid en del af statens verk och inrättningar, i någon mån höjes. Därvid har utskottet dock icke ansett sig böra tillstyrka den förhöjning, som innefattas uti Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Det har nämligen synts utskottet välbetänkt att, i likhet med under föregående år beträffande dyrtidstillägg till tjänstemän och betjante samt extra lönetillägg till betjante, bestämma det extra lönetillägget för innevarande år till tio procent för tjänstemän och tjuguprocent för betjante, beräknadt å kontant aflöning, men i stället föreskrifva, att dylikt extra lönetillägg finge utgå intill belopp af 500 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag att från åtnjutande af extra lönetillägg undantaga de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af stats-tjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 10,000 kronor, äfvensom de tjänstinnehafvare, hvilkas inkomster af arbete, det extra lönetillägget oberäknadt, under år 1907 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 10,000 kronor, i fråga om det sålunda föreslagna beloppet funnit detsamma väl högt. Då motsvarande belopp under år 1907 bestämdes till 5,000 kronor, har utskottet ansett tillräckligt att nu höja sistnämnda belopp till 7,000 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag att tillerkänna tjänstemän och betjante å olika orter olika belopp med hänsyn till tjänstgöringsorten, har utskottet icke funnit ett sådant stadgande erforderligt. Däremot

har utskottet på de af departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anförda skäl ansett sig böra förorda, att extra lönetillägg äfven må utgå till de betjante, som åtnjuta bostads- eller boställsförmån, mot afdrag af tio procent å de kontanta aflöningsförmånerna.

Med hänsyn till att anslaget till extra lönetillägg torde böra utgå såsom förslagsanslag å extra stat, har utskottet icke ansett nödvändigt verkställa exakt beräkning å de belopp, som för ifrågavarande ändamål kunna varda erforderliga, utan endast förslagsvis angifvit vissa belopp under hvarje hufvudtitel.

Kungl. Maj:ts framställning om beredande af extra lönetillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa finner sig utskottet äfven innevarande år böra tillstyrka att utgå i enlighet med de af utskottet här ofvan angifna grunder.

Då utskottet i öfrigt gillat de för åtnjutande af extra lönetillägg af Kungl. Maj:t föreslagna villkor, får utskottet på grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställa,

I) att Riksdagen må, i anledning af hvad Kungl. Maj:t under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 hufvudtitlarna föreslagit i fråga om beviljande af anslag för beredande af extra lönetillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante inom de olika departementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater, under nedannämnda hufvudtitlar på extra stat för år 1909 anvisa särskilda förslagsanslag till följande belopp, nämligen:

under andra hufvudtiteln	kronor	90,000: —
„ tredje	„	8,000: —
„ fjärde	„	6,000: —
„ femte	„	15,000: —
„ sjätte	„	300,000: —
„ sjunde	„	80,000: —
„ åttonde	„	60,000: —
„ nionde	„	78,000: —

att utbetalas med iakttagande, att för beräkning af extra lönetillägg skola gälla följande grunder:

1:o) Extra lönetillägg utgår, där ej sådant fall är för handen, som under 2:o) sägs, med 10 procent till tjänsteman och 20 procent till betjante, beräknadt

å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor.

2:o) Ingår i aflöningen bostads- eller boställsförmån in natura, skall det enligt nästföregående moment beräknade lönetillägget minskas med ett belopp, motsvarande 10 procent af de kontanta aflöningsförmåner, hvarå tillägget beräknats.

3:o) Från åtnjutande af extra lönetillägg undantagas, förutom härads höfdingarna,

a) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kronor;

b) de tjänst innehafvare, hvilkas inkomster af arbete, det extra lönetillägget oberäknadt, under år 1907 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor;

c) de tjänst innehafvare, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907 årens Riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

4:o) Extra lönetillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

5:o) Extra lönetillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel dels ock af andra medel, beräknas extra lönetillägg endast å den del däraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten extra lönetillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå, utan afseende därå att till bestridande af universitetens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

6:o) Extra lönetillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner:

lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt härads-skrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arfvode;

med lön likställdt lönetillägg; samt
dagaflöning vid flottan.

7:o) Extra lönetillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

8:o) Extra lönetillägget anses tillhöra lönen.

II) att extra lönetillägg i enlighet med de af utskottet föreslagna grunder jämväl må för innevarande år utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.»

Det skulle här antecknas, att herrar grefve *A. F. C:son Wachtmeister*, friherre *J. T. Gripenstedt* och friherre *C. H. Falkenberg* icke deltagit vid förestående ärendes behandling inom utskottet.

Rättelse.

I statsutskottets utlåtande n:o 11 sid. 246 rad. 2 uppifrån

står: af herrar *P. Pehrson*, *E. Hammarlund* och *J. Ström*,
läs: af herrar *E. Hammarlund*, *P. Pehrsson* och *J. Ström*,
